

Tang Hanedanlığı Dönemi'nde Bir Cariye: Yang Guifei (杨贵妃)

Mukaddes Cihanyandı*

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara, Türkiye

Öz

Tang Hanedanlığı, Çin tarihinin, ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan en çok geliştiği altın çağıdır. Bu dönemde haremın devlet yönetiminde büyük ve önemli etkileri görülmüştür. Toplumun gelişmesinin yanı sıra kadına olan bakış açısının değişmesi, kadını daha güçlü hale getirmiştir. Bu dönemde kadının siyasi ve sosyal olarak statüsü yükselmiştir. Yang Guifei “Tang Döneminde Kadın” denildiğinde aklımıza gelen isimlerden birisidir. Yang Guifei (杨贵妃, 719 - 756), Çin tarihindeki dört güzel kadından biridir. Güzelliği ve sıra dışı hayat hikâyesi ile dillere destandır ve pek çok şaire ilham kaynağı olmuştur; hakkında şiirler ve şarkılar yazılmış, filmler çekilmiştir. Tang Hanedanlığı döneminin yedinci hükümdarı Tang Xuanzong ile gözde cariyesi Yang Guifei arasındaki ilişki yüzyıllardır trajik bir aşk hikâyesi olarak tanımlanmaktadır.

Bu çalışmada, Tang Xuanzong ve Yang Guifei arasındaki ilişki ile Yang Guifei'in o dönemdeki devlet yönetimine olumlu – olumsuz etkisi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Tang Hanedanlığı, Tang Xuanzong, Yang Guifei, Çin'de Kadın.

A Concubine in Tang Dynasty: Yang Guifei (杨贵妃)

Abstract

Tang Dynasty is the most developed golden age in Chinese history that developed in economy, political and culture fields. In this period, observed that harem has large and significant effects on politics and state administration. Besides the development of society, with the change of perspective on woman, woman has become much stronger. However, in this period women's political and social status has risen. In Chinese's most brilliant period Tang period when said woman one of the name that come to mind is Yang Guifei. Yang Guifei (杨贵妃) is one of the four most beautiful women in Chinese history. With her beauty and extraordinary life story she has resounded and she has been inspired in lots of poet. About Yang Guifei has been written lots of poems and has been composed many songs and also has been made many movies. The relationship between the seventh emperor of Tang Dynasty period Tang Xuanzong and his concubine Yang Guifei has been described as tragic love story for centuries.

In this study, we will analyze the relationship between Tang Xuanzong and Yang Guifei. Also, we will study on whether Yang Guifei who played a leading role in this relationship have effect on state government in that period.

Keywords: Tang Dynasty, Tang Xuanzong, Yang Guifei, Woman in China.

Makale Bilgileri:

Gönderim / Received:

11.03.2016

Kabul / Accepted:

04.05.2016

* Sorumlu Yazar:

Ankara Üniversitesi,

Dil ve Tarih-Coğrafya

Fakültesi, Ankara, Türkiye

mukaddescihanyandi@gmail.com

Giriş

Tang Hanedanlığı dönemi (618 – 907), Çin tarihinin ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan gelişip zirveye ulaştığı altın çağı olarak kabul edilir. Orta Asya uluslarının toplumdaki sosyal hayata ve yönetime etkileri bu dönemde oldukça fazladır. ⁱ Kadının bu dönemde devlet yönetiminde rol alması Orta Asya uluslarının etkisini ortaya koymaktadır.

Çin tarihinin en parlak dönemi olan Tang Hanedanlığı, diğer dönemlerle kıyaslandığında; kadınların ülke yönetiminde ve devlet işlerinde daha çok rol aldığı görülmektedir. Bunun pek çok örneği olduğu gibi, ilk kadın hükümdar olarak bilinen Wu Zetian (武则天)ⁱⁱ ve bir cariyeye olarak devlet yönetiminde etkisi olduğu düşünülen Yang Guifei (杨贵妃) Tang Dönemi'nde kadın denildiğinde aklımıza ilk gelen isimlerdendir.

Tang Hanedanlığında Orta Asya toplumlarıyla olan ilişkiler Çin kadınının da tarzını değiştirmiştir. Kadın; soyluluk, güzellik, eğitim, yetenek ve iyi ahlaklı olması gibi nitelikleri ile Tang Hanedanlığı döneminde ön plana çıkmıştır. Aynı zamanda kadının toplumdaki yeri, giyinişi, tarzı ve güzellik anlayışı gibi pek çok konuda önceki ve sonraki dönemlere göre farklılık göstermiştir. Örneğin; Bu dönemde Çin kadınlarında, zayıf ve narin kadın profili yerine, Orta Asya kadınında olduğu gibi kilolu kadın profiline rastlamaktayız. Saraydaki yaşamın, toplum hayatına etkisi göz önüne alındığında, Tang Dönemi sarayındaki kadının sosyal, kültürel, fiziksel ve cinsel açıdan rahat olması, toplumda kadının yaşantısına da etki etmiştir. Hırsları ve çekiciliklerinin yanı sıra sosyal hayatlarında at binmeleri, poloⁱⁱⁱ oynamaları, şiir, dans ve müzik gibi birçok farklı alanlarda kendilerini geliştirmeleri kadının önceki dönemlere göre toplumda daha özgür olduğunun göstergesidir.

Tang Döneminde, edebiyatın ve sanatın ilerlemesi ile eski toplumlarda sadece erkeklere sağlanan eğitim hakkı, kadınlara da sağlanarak eşitlenmiştir. Kadının eğitiminde sınıf farkı gözetilmemiş, hükümdarın eşinden, kızlarına, cariyelerine, çalışanlarına ve toplumun her kesimindeki

kadına eğitim hakkı sağlanmıştır. Saraya seçilen güzel kadınların soylu aileden gelmesi şartının yanı sıra eğitilmiş ve yetenekli olması önemli bir şarttır (Duan, 2000, s. 94).

Bu dönemde “Yeteneksiz kadın erdemli kadındır ve kadının yeri evidir” mantığı son bulmuştur. Tang Dönemi'nin sonlarından itibaren ayak bağlama geleneğinin ^{iv} ortaya çıkması ise bu dönemin ardından kadının gerek fiziksel gerek sosyal açıdan kısıtlandığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tang Xuanzong (唐玄宗) Döneminde Kadın

Tang Xuanzong, Wu Zetian'in torunudur ve asıl adı Li Longji (李隆基)'dir. Tang Ruizong (唐睿宗) ve Dou Defei'in (窦德妃) oğludur. Tang hanedanlığının yedinci hükümdarı olan Tang Xuanzong, 44 yıl süre ile Çin tarihinin en uzun süre tahtta kalan hükümdarı olarak bilinir. Tang Xuanzong dönemi olarak bilinen bu dönem; Tang hanedanlığının parlak dönemlerinden biri olarak da kabul edilir. Siyasi gelişmelerin yanı sıra, kültürel gelişmelerin de bu dönemde zirvede olduğu görülmektedir. Tang Xuanzong döneminde haremde bulunan kadınların sayısının kırk bine yakın olduğu bilinmektedir (Huan Zhe Shang, Xin Tang shu, www.guoxue.com/shibu/24shi/newtangsu/xts_220.htm). Haremde çok sayıda kadın olmasına rağmen, hükümdar sadece kendi hizmetinde olan “si fei (四妃)” ve “jiu pin (九嫔)” ^v adı verilen cariyelerle birlikte olmuştur. Hükümdar geceyi geçireceği cariyeyi kimi zaman kendisi seçmiş kimi zaman da bu görev harem ağalarına verilmiştir. Cariyeleri içinde sadece Yang Guifei hükümdarın gözdesi olmuştur.

Tang Xuanzong döneminin ardından hükümdarlar çoğunlukla kadınların imparatoriçe ünvanı almasını reddetmişlerdir. Bunun yerine hükümdar eşlerinden bir alt seviye olan cariyelik sistemini sürdürmüşlerdir. Bu bir siyasi yönetim sistemi olmuştur.^{vi} Tang Xuanzong kadınlara düşkün bir hükümdar olarak bilinmektedir. Tarihçiler, Xuanzong'un güvenilirliğini sarsmasına ve gücünü kaybetmesine neden olarak; hükümdarın zaafı olduğu bilinen ve hayatında oldukça büyük etkisi olan Yang Guifei'i göstermektedirler.

Burada Tang Xuanzong'un gözde cariyesi olan Yang Guifei'den önce, Tang Xuanzong'un hayatında var olan ve adlarından bahsettiren kadınlardan kısaca bahsetmek gerekmektedir.

Tang Xuanzong'un ilk eşi İmparatoriçe Wang Huanghou (王皇后) 'dur. İmparatoriçe Wang hakkında çok detaylı bilgi bulunmamakla birlikte, tarihte çocuğu olmadığı için büyü yaptıran bir kadın olarak bilinir. Tang Xuanzong'un eşi Wang, İmparatoriçe Wu Zetian gibi olmayı çok arzulamıştır. 712'de İmparatoriçe unvanı aldığı anda, çocuğu olmadığı için gözden düşmekten korktuğundan, erkek kardeşi imparatoriçenin hamile kalması için bir keşişe büyü yaptırdı. Erkek kardeşinin, imparatoriçenin hamile kalabilmesi için büyü yaptırdığı duyulduğunda, İmparatoriçe Wang gözden düşer ve erkek kardeşine intihar etmesi emri verilir. Bu hikâye sadece Eski Tang Tarihi kayıtlarında verilmiştir:

O şimşek ve yıldırım tarafından bölünmüş bir parça odundan ona bir muska yaptı. Onun üzerine gökyüzü, dünya ve imparatorun adını yazdırdı. O bunu elbisesine taktı. Keşiş, Onun bu muskayı taktığında bir erkek çocuğu olmasını ve Wu Zetian gibi onunla aynı statüde olması için ona dua etti (Jiu Tang Shu, Hou Fei Shang, Bölüm 51).

Tang Xuanzong'un ilk eşi İmparatoriçe Wang bu şekilde gözden düşmüştür. İmparatoriçe Wang'ın öldürüldüğüne dair bir bilgi yoktur fakat bu şekilde gözden düşen kadınların başka bir saraya gönderildiği bilinmektedir.

İmparatoriçe Wang'ın ardından, Tang Xuanzong, o dönemde çok sevdiği gözde cariyesi Wu Huifei'yi (武惠妃) İmparatoriçe statüsüne yükseltmiştir. Bununla ilgili olarak Eski Tang Tarihi kayıtlarında şu şekilde geçmektedir: Gözde cariyeye olan Wu Huifei, Tang Xuanzong'un hükümdarlığının ilk yıllarında güngörmüş, hükümdarın haremindedir sevilen kadın olmuştur (Jiu Tang Shu, Lie Zhuan · Xuánzōng zhū zǐ zhuán, Bölüm 57).

Wu Huifei ile ilgili olarak, Yeni Tang Tarihi "imparatoriçe ve cariyeye biyografileri" (Hou Fei Zhuan 后妃传) 51. bölümde şu bilgilere yer

verilmiştir: Hükümdar tahttayken, ona günden güne sevgisini daha çok verdi ve pek çok kadını ardında bırakıp, özel olarak Wu Huifei'yi seçti, sarayda düzenlenen ritüelle Wu Huifei'e imparatoriçe ünvanı verildi (Hou Fei Shang, Xin Tang Shu, http://www.guoxue.com/shibu/24shi/newtangsu/xts_089.htm).

Tang Xuanzong, çok sevdiği ve eşi statüsüne yükselttiği Wu Huifei ile güzel bir dönem yaşamıştır. Tang hanedanlığı döneminde imparatoriçeler devlet yönetiminde söz sahibi olmasına rağmen; Wu Huifei'in yönetimde çok etkisi olmamıştır. Wu Huifei'in ardından, Tang Xuanzong cariyeleriyle göz önünde olmuş ve bu durum onun sonunu getirirken, Hükümdarlığı da gerileme sürecine sokmuştur. Bir başka açıdan baktığımızda ise, Tang Xuanzong ile cariyesi Yang Guifei arasında büyük bir aşk yaşandığı gibi, Tang Xuanzong ile eşi Wu Huifei arasında da büyük bir aşk olduğu bilinmektedir. Fakat Xuanzong ile Yang Guifei arasındaki ilişki büyük bir "aşk hikâyesi" olarak tanımlanırken, Çin kaynaklarında Tang Xuanzong ile Wu Huifei arasındaki aşktan hiç bahsedilmemektedir. Bunun sebebi, Yang Guifei ve Tang Xuanzong arasındaki ilişkinin ilgi çeken trajik olaylar zincirinden oluşması olarak düşünülebilir. Çin tarihinde edebiyatçıların Yang Guifei ve Tang Xuanzong arasındaki aşk ilişkisini detaylı olarak yorumlaması bu ilişkiyi daha da dikkat çekici hale getirmiştir.

Eski Tang Tarihi ve Yeni Tang Tarihi kayıtlarında; Hükümdar Tang Xuanzong'un 30 erkek, 30 kız olmak üzere toplam 60 çocuğunun olduğu kayıtlıdır. Erkek çocuklarından sadece 23 tanesinin annesinin adı kayıtlı iken kız çocuklarının 10 tanesinin annesinin adı bilinmektedir. Bu kadınların arasında Orta Asya kökenli kadınlar da bulunmaktaydı. Bu 60 tane çocuğun arasında pek çoğunun annesinin adı bilinmemektedir (Li ve Li, 2005, s. 12).

Buradan anlaşılmaktadır ki; pek çok hükümdar gibi Tang Xuanzong da hiçbir zaman tek bir kadınla birlikte olmamıştır. İmparatoriçe ve cariyeler gözde olduktan sonra onların akrabaları da sarayda önemli görevlere getirilmiştir. Kadınların hükümdara yakın olması sadece

kendilerinin değil ailelerinin de devlet pozisyonlarında iyi yerlere gelmesine sebep olmuştur. “Waiqi (外戚)” adı verilen sistemde; saraya alınan ya da yüksek mevkilere terfi ettirilen kişiler hükümdar eşlerinin ya da gözde cariyelerin çok yakın akrabalarıdır. Bu sebeple o dönemde halk arasında yaygın olarak kullanılan bir tabir vardır: “Kız çocuk sahibi olmak üzüntü getirmez, erkek çocuk sahibi olmak şans getirmez (生女勿悲酸, 生男勿喜欢).” Diğer toplumlarla kıyaslandığında, Tang hanedanlığında kız çocuk sahibi olmak, bir nevi şans olarak nitelendirilmiştir. Çünkü bu dönemde soylu, iyi eğitilmiş ve yetenekli kızlar, hem sarayın haremine girebilir hem de soylu ailelere gelin olarak gidebilirdi. Hükümdarın gözdesi olarak seçilen kızların aileleri de devlet kademelerinde önemli görevlere getirilmiştir.

Çalışmamızın bu kısmından itibaren, Tang Xuanzong ile Yang Guifei arasındaki aşk ilişkisinden ve bu ilişkinin devlet yönetimine olan etkilerinden bahsedilecektir.

Yang Guifei Kimdir?

Asıl adı Yang Yuhuan (杨玉环) olan Yang Guifei 719 yılında Sichuan’da doğmuştur. Ailesi Shanxi eyaletindedir. Yang Guifei iyi bilinen ve soylu bir ailenin kızıdır. Büyük büyük babasının Sui döneminde sarayın ileri gelenlerinden olduğu ve Tang döneminin başlarında Hükümdar Li Shimin^{vii} tarafından öldürülmesi emredildiği bilinmektedir. Babası ise Tang döneminin soylu ailelerindedir. Yang Guifei çok küçük yaşta iken babası öldüğü için, amcası tarafından büyütülmüştür. Çocukluğundan beri dansa ve müziğe karşı büyük ilgisi vardı. Tang hanedanlığı döneminde saraya seçilen kızlarda aranan özelliklerin başında soylu bir aileden olması ve bunun yanında, kızların iyi eğitilmiş, iyi ahlaklı, dansa, şiire ve edebiyata ilgili ve güzel olması gibi özelliklerin büyük önem taşıdığını görürüz. Dolayısı ile Yang Guifei’in soylu bir aileden gelmesi müziğe, dansa ve edebiyata ilgili olmasının yanı sıra güzel bir kız olması saraya alınmasına etken olmuştur. O dönemde Orta Asya toplumlarıyla olan münasebetlerin etkisiyle Tang Dönemi kadınlarında güzellik anlayışı değişmiştir.

Yang Guifei, günümüzde dört güzel kadın^{viii} figürlerinde resmedildiği gibi zayıf, ince ve uzun boylu değildir. Onun güzelliği şu şekilde tasvir edilmiştir: O kadar doğal ve alımlı bir güzelliği vardı ki kaşları kavisli yay gibi, yanakları şeftali gibiydi. Ayrıca çok güzel dans eder ve şarkı söylerdi (Jay, 1999, s. 78).

Song hanedanlığında yaşamış olan Dong You “insan figürlerinin çiçeklerle dolu bir canlılık içinde resmedilmiş...” olduğunu incelemiştir. Bu bir Tang tarzıdır. Yang’ın ise çiçeklerle bezeli bir çerçeve içinde olduğu söylenir. Resimlerde kavisli kaşlar ve şeftali gibi yanaklar tasvir edilir. Tang döneminde şişman kadın figürleri görülür (Duan, 1994, s. 150).

Yang Guifei’in Saraya Girişi ve Tang Xuanzong ile İlişkisi

Yang Guifei, soylu, eğitilmiş ve yetenekli bir kız olarak sarayın haremine girmiştir. 732 yılında, Tang Xuanzong’un kızı Xianyi’nin düğün töreninde dans ederken Tang Xuanzong ve eşi Wu Huifei, Yang Guifei’i oğulları Li Mao için beğenirler. Aynı yıl içerisinde Tang Xuanzong’un oğlu Li Mao ve Yang Guifei evlenirler. Tang Yulin kayıtlarında şu şekilde geçer: Tang Xuanzong oğlu için eş seçti, Jingzhao diğer adıyla Chang’an’ın yönetimini ona verdi, oğlunu veliyaht olarak ödüllendirdi (Xiang, 2007, s. 90). Yang Guifei, Hükümdarın veliyaht olarak düşünülen oğlu Li Mao’un eşi, Hükümdarın gelini olarak sarayda bulunmaktadır.

737 yılında Tang Xuanzong’un çok sevdiği eşi İmparatoriçe Wu Huifei hastalanarak ölür. Wu Huifei’in ölümünün ardından Xuanzong çok zor günler geçirir, İmparatoriçenin ölümü Tang Xuanzong’u derinden üzer. Hükümdarın bu haline üzülen güvenilir ve saygı duyulan hadım haremağası olan Gao Lishi (690 – 762), Tang Xuanzong’un oğlu Li Mao’un eşi olan “çiçekleri utandıran, ay gibi parlayan” (Jiang, 2012, s. 158) kadın olarak tasvir edilen Yang Guifei’i, Li Mao’dan ayırarak Tang Xuanzong’un gözde cariyesi yapar.

Tarihi kayıtlardan anladığımız kadarıyla Li Mao ve Yang Guifei’in evliliği beş yıl sürmüştür. Tang

Xuanzong, oğlu Li Mao için başka soylu bir cariye seçmiş ve Yang Guifei'yi kendi gözde cariyesi yapmıştır. Yang Guifei'in kalbini kazanabilmek için ailesinden pek çok kişiyi önemli görevlere getirdiği bilinmektedir. Bu durumun en bilinen örneği Yang Guifei'in kuzeni Yang Guozhong'u (杨国忠) hükümdarlığın yönetiminde söz sahibi yapmış olmasıdır. Bu dönemde Yang Guifei 22, Tang Xuanzong ise 56 yaşındaydı. Tang Xuanzong ilerlemiş yaşına rağmen Yang Guifei'e taparcasına âşıktı. Yang Guifei güzelliğinin yanı sıra son derece yetenekli bir kadındı; pipa çalar, şarkı söyler ve dans ederdi. Hükümdar ile özenle ilgilenirdi ve her statüden insana karşı samimi, ilgili ve anlayışlıydı. Yang Guifei'in bu özellikleri, Tang Xuanzong'un, ona günden güne daha çok bağlanmasına neden oluyordu.

Sarayın ileri gelenleriyle birlikte yenilen akşam yemeklerinde ya da düzenlenen törenlerde Yang Guifei mutlaka Hükümdarın yanında olurdu. Yang Guifei at binmeye çıktığında sarayın tüm ileri gelen haremağaları, başta Gao Lishi olmak üzere, ona eşlik eder ve at binmenin inceliklerini öğretirlerdi. Yang için özel olarak ipekten dikilen elbiselerin yapımı için 700 kişi çalışmıştır (Ya ve Lin, 2012, s. 113).

Tang Xuanzong, Yang Guifei'yi mutlu edebilmek için gücünü ve imkânlarını sınırsızca kullanan bir hükümdardı. Örnek verecek olursak, Yang Guifei bir meyve çeşidi olan Lizhi^{ix}'yi çok severdi. Sadece güneyde yetiştirilen ve başkent Xian'a getirilmesi dönemin şartlarına göre çok zahmetli ve masraflı olan bu meyve, her zaman saraya taze olarak getirilirdi. Bu durum hem halkın hem saray çalışanlarının dikkatini çekmiş ve eleştirilere sebebiyet vermiştir. Tang Dönemi şairlerinden Du Mu (803–852) bu durumu bize bir şiir dizesi ile anlatır: Bir atlı arkasında tozu dumana katarak şehre girdiğinde, Guifei gülümserdi, oysa kimse o atlının Lizhi taşıdığını bilmezdi (Wan, 2013, s. 194).

Tang Xuanzong, oğlu Li Mao ile evli olan Yang Guifei'yi cariyesi yaptığında, böyle bir durumun toplum tarafından hoş karşılanmayacağını, “geliniyle birlikte olan baba” durumuna

düşeceğini biliyordu. Aslına bakıldığında, Tang Xuanzong büyük bir hanedanlığın hükümdarıydı ve istediğini elde edebilecek güce sahipti. Fakat hükümdar erdemli, ahlaklı, adaletli ve insan sevgisine sahip olmalı ve şüpheden olabildiğince kaçınmalıydı. Bu yüzden Tang Xuanzong öncelikle kız kardeşi Yu Zhen'in önerisini dinlemiş ve oğlunun yönettiği sancağı yıkmıştır. Böylece oğlunu ve Yang Guifei'yi saraya getirtmiş ve eşinden ayırmıştır. Eşinden ayrılmasının ardından Yang Guifei, belirli bir süre tapınağa çekilmiş ve kadın bir keşiş olarak ona “tai zhen (太真)” lakabı verilmiştir (Jiang, 2012, s. 164).

Yang Guifei, saraya gelip Tang Xuanzong'un baş cariyesi olduktan sonra ona gözde cariye anlamında “Gui Fei (贵妃)” unvanı verilmiştir. Saraya geldiğinden itibaren hiçbir zaman devlet işlerine karışmamıştır. Herhangi bir güç savaşına katılmamış sadece Tang Xuanzong'un istekleriyle ilgilenmiştir. Tang Xuanzong, Yang Guifei'e taparcasına âşık olmasına rağmen onunla evlenmemiş olması dikkat çekici bir durumdur. Tang Xuanzong'un Yang Guifei ile evlenmemesinin sebeplerini şu şekilde yorumlayabiliriz:

Yang Guifei, oğlunun eski eşidir. Hükümdar bu kadına âşık olup onu oğlunun elinden almıştır. Hükümdar olarak söz hakkının kendisinde olması ve istekleri konusunda sınır tanınmaması hususu göz önüne alındığında, oğlunun eski eşiyle evliliği kabul edilebilirdi; ancak bu noktada hükümdar-oğul arasındaki ilişki önemliydi, çünkü hükümdar halkın karşısında erdemli olmak zorundaydı.

Yang Guifei'in hiç çocuğu olmadı. Feodal sistemde, hükümdara erkek çocuk vermek imparatoriçe olmak için bir ön koşuldu. Hükümdar buna rağmen; Yang Guifei'e imparatoriçe unvanı verseydi, sarayda karışıklık ve isyan çıkabilirdi.

Tang Xuanzong, Yang Guifei'yi imparatoriçe olarak tahta oturtmasa da, gönlünün tahtına oturtmayı başarmıştır. Yine Xin Tang Shu, Hou Fei Zhuan, 76. Bölümünde Tang Xuanzong'un cariyesi Yang Guifei için: “Görünüşüyle, hal ve hareketleriyle hükümdar eşi statüsünde” sayıldığını ifade eder (Hou Fei Zhuan, Xin Tang Shu, ctext.org/wiki.pl?if=gb&chapter=506004&

remap=gb). Buradan anladığımız kadarıyla hükümdarın eşleri kadar gözde cariyeleri de oldukça yüksek statülerdeydi. Yine hükümdarın onun için kurmuş olduğu cümleleri, Tang dönemi şairlerinden Bai Juyi dizelerinde şöyle ifade eder: “Üç bin kadın bir tek onda tek vücut olmuştur.” (Shu, 2013, s. 139).

Feodal Sistemde, sarayın harem sisteminde hükümdar, seçeceği kadınlar arasında belirli şartları taşıyan kadınlardan istediği ile evlenme ve yine belirli statüdeki cariyelerden istediği ile birlikte olma hakkına sahiptir. Sarayda Hükümdarın cariyelerinden biri, bir hata yaptığı takdirde belirli cezalar verilir. Hükümdarı bir daha göremeyebilir, ağır cezalarla cezalandırılabilir ya da öldürülebilirlerdi. Yang Guifei de sarayda belirli kurallara riayet etmemesi gerekçesiyle birkaç kez saraydan gönderilmiştir.

Yang Guifei, imparatorluk kurallarına itaatsiz davrandığı için saraydan gönderilmiştir. Kasıtlı olarak da geri dönmesi emri gönderilmemiş sadece ufak bir hediye gönderilmiştir. Bunu karşılığında ise Yang Guifei siyah uzun saçlarından bir tutam keserek Hükümdar’a gönderir. Hükümdar bunu gördüğünde ise dayanamayarak güzel cariyesinin saraya çağırılması emrini verir (Li ve Li, 2005, s. 14).

Bu konudaki bir diğer kayıt ise şöyledir: “Yang Guifei, hükümdarın kardeşine ait yeşimden yapılmış flütü kullandığı için cezalandırılmıştır. Diğer cezası ise Hükümdarın gözde cariyelerinden olan Mei Fei ile olan ilişkisini Yang Guifei’in kıskanması üzerine ceza olarak kuzenin evine gönderilmiştir (Lily ve Sue, 2014, s. 538). Yeni Tang Tarihi kayıtlarında: Tianbao yılının 9. Yılı kayıtlarında, sarayda itaatsizlik yapan kadınların cezalandırılması hatta öldürülmesi gerekir, bunun yapılmaması sarayda uygunsuz bir durum olarak karşılanır (Hou Fei Shang, Xin Tang Shu, www.guoxue.com/shibu/24shi/newtangsu/xts_089.htm). Fakat Tang Xuangzong’un Yang Guifei ile ilişkisine baktığımızda Yang Guifei pek çok hata yaparak saraydan uzaklaştırılmasına rağmen Tang Xuanzong, her defasında onun saraya dönmesine izin vermiştir.

Tang Xuanzong ve Yang Guifei arasındaki ilişki devam ederken, ülkede çeşitli sıkıntılar baş göstermeye başlamıştır. Çünkü ülkeyi asıl yönetenler sarayın ileri gelenleriydi ve bunların başında ise Yang Guifei’in kuzeni Yang Guozhong yer alıyordu. Halk, hükümdarın ülkeyi yönetmemesinden, sadece kendi keyfi sefasında olduğundan ve ağır haksız vergilerden şikâyet ediyordu. 755 yılında, Tang Xuanzong’ un sarayında Yang Guifei’ in oğlu gibi büyüttüğü, üç vilayetin valisi olan An Lushan beraberindeki ordusuyla Chang’an’a doğru yola çıktı. Tang Xuanzong ise çok sevdiği cariyesi Yang Guifei ve onun yönetiminde yer alan kuzeni Yang Guozhong’u alarak kaçtı. Fakat Maweiyei yolu üzerindeyken yakalandılar. Halk ve ordu, Yang Guifei ve Yang Guozhong’ un öldürülmesini istediler. Tang Xuanzong, Yang Guozhong’ un öldürülmesi emrini verdi fakat Yang Guifei ’in suçsuz olduğunu ve bağışlanmasını istedi. Buna rağmen ordu ve halk, tüm bu talihsizliklere bu kadının güzelliğinin sebep olduğunu ve öldürülmesi gerektiğini dile getiriyorlardı. Tang Xuanzong başka çaresi olmadığından gerek ülkesini gerek kendi onurunu kurtarmak için Yang Guifei’ in ölümüne göz yummuştur. Bununla ilgili birkaç kayıt vardır: Tang Xuanzong, Yang Guifei’ in ölümünü görmeye dayanamayacağı için haremağası Gao Lishi’den onu tapınağına götürmesini ister. Yang Guifei tapınağın bahçesindeki ağaca ipekten bir şal ile kendisini asar. Diğer ise; Yang Guifei’in Maweiyei meydanında öldürüldüğüdür. Tang Dönemi şairi Li Yi bunu “Maiweiyei’yi geçerken” adlı şiirinde; “Taizhen’in kanı atın toynaklarını boyadı” ve “omuzlarındaki güç devleti tutarken, lotusunun üzerindeki kanı temizledi” dizeleriyle ifade eder (Wan, 2013, s. 196).

Tang Xuanzong’un yitirdiği sevgilisinin ardından söylediği cümleler Bai Juyi’nin “Sonsuz Acının Şarkısı” şiirinin dizelerinde şöyle ifade edilir:

Her 7.ayın 7sinde Xuanzong dilek dilerdi:

Dilerim gökyüzünde uçan bir çift kuşun tek kanadı,

Yeryüzünde ise bir ağacın iki dalı olabiliriz.

Yer ve Gök sonsuza kadar sürmese de

Bu acı sonsuza dek sürecek. (Birch, 1967, s. 269)

Sonuç

Tang Hanedanlığı, Çin tarihindeki parlak dönemlerden biridir. Kadının, saraydaki ve toplumdaki yeri Tang Hanedanlığı döneminde diğer dönemlere göre daha net ve farklıdır. Bu dönemde, hükümdar eşlerinin ve cariyelerinin sarayda ve yönetimde etkili olduğu görülür. Bunun en iyi iki örneği İmparatoriçe Wu Zetian ve cariyeye Yang Guifei'dir. Tang hanedanlığı döneminde Orta Asya uluslarının etkisi, kadınların yönetimde yer almalarından giyim, yaşam ve kültürel açıdan pek çok alanda görülmüştür.

Tang Hanedanlığında Tang Xuanzong dönemi oldukça önemli ve görkemli dönemlerden biri olarak kabul edilir. Tang Xuanzong'un eşleri ve cariyeleriyle göz önünde olması o dönem edebiyatçıları ve tarihçileri açısından da önem arz etmektedir. Görkemli yılların hükümdarı olarak bilinen Tang Xuanzong ve gözde cariyesi Yang Guifei arasındaki ilişki üzerine pek çok şiirler yazılmış, operalar gösterilmiştir. Hükümdar ve cariyesi arasındaki trajik ilişki oldukça dikkat çekici olmuştur.

Yang Guifei ile Tang Xuanzong arasındaki ilişki düşünüldüğünde pek çok kişi Yang Guifei'i, Tang hanedanlığında, Tang Xuanzong döneminin çöküşüne sebep olan ve ülkeye zarar vermiş bir kadın olarak görmektedir. Yang Guifei'in saraya girişinden ölümüne kadar geçen süre ve yaşamı göz önüne alındığında; küçük yaşta saraya alınması, Hükümdarın oğluya evlendirilmesi ve ayrılmasının ardından Hükümdar'ın onu kendisine cariyeye olarak seçmesi gibi durumlar bu kadının trajik yaşamını bize göstermektedir. Yang Guifei bu dönemde oldukça genç ve Tang Xuanzong oldukça yaşlıydı. Hükümdar, eşinin ölümünün ardından âşık olduğu Yang Guifei'i eşi statüsünde cariyesi yapmıştır. Burada dikkat çeken hususlardan biri ise Yang Guifei'in oldukça güzel bir kadın olmasıdır. Fakat Tang Xuanzong'un sadece onun eşsiz güzelliğinden etkilenmiş olduğunu söylemek ve Onun saraya girmesinin ardından bir yıla kalmadan sarayda ona verilen statü ve ayrıcalıklar, kısa zaman önce kaybettiği,

güzel ve sevdiği eşi Wu Huifei ile karşılaştırma sayılacaktır. Oysa Çin tarihinde kabul edilen dört güzel kadından biri olan Yang Guifei genç, alımlı, güzel, oldukça yetenekli, eğitimliydi ve Tang Xuanzong'u mutlu ediyordu. Hükümdar, Yang Guifei' i cariyesi olarak seçmiş ve onun hayatına kendi istediği gibi yön vermiştir. Yang Guifei bir kadın ve bir cariyeye olarak Hükümdara hayır deme hakkına sahip değildi. Diğer taraftan Hükümdarın psikolojik durumu açısından da olayların yorumlanması gerekmektedir. Hükümdarların harem hayatı göz önüne alındığında hisleri sadece tek bir kadına ait sayılmaz. Tang Xuanzong da bu durumun içerisinde farklı kabul edilemez. Hükümdarın da sıradan insanlar gibi hisleri ve arzuları vardır ve "Qiqing Liuyu (七情六欲)" yedi duygu altı arzu olarak tanımlanmaktadır. Qi qing, insanın temel olarak psikolojisinde bulunan yedi duygu; mutluluk, öfke, endişe, düşünce, üzüntü, heyecan ve korku olarak tanımlanırken, altı duygu; cinsel arzu, dış görünüş (güzellik arzusu), gizem arzusu, güzel ses, zarafet gibi arzular olarak tanımlanmaktadır. Hükümdarın Yang Guifei'i seçmesinde; bu arzu ve hislerine onda karşılık bulunduğu anlaşılabilir. Gözde cariyesi Yang Guifei'i eşi statüsünde görse de onunla evlenmemiştir. Buna iki neden olarak; halkın gözündeki erdemli Hükümdar düşüncesinin yıkılmaması ve Yang Guifei'in çocuk sahibi olmaması gösterilebilir. Ayrıca neredeyse hiçbir toplumda kadının, baba ve oğul ile olan ilişkisi toplum tarafından kabul görmez.

Tang Xuanzong, Hükümdarlığın siyasi ve ekonomik açıdan sıkıntısız gittiği dönemlerde yönetimi rahat bırakarak kendi zevk ve sefasına dalmıştır. Bu dönemde zamanının çoğunu cariyesi Yang Guifei ile geçirmeye başlaması, gereksiz harcamaların yapılması sonucunda halkın sıkıntı yaşaması, Yang Guifei ile Tang Xuanzong'un ilişkisinin devlet yönetiminde olumsuz etkisini vurgulamaktadır. Tang Xuanzong döneminde hükümdarın sorumsuzluğu ve halktan alınan ağır vergiler sebebiyle ayaklanan An Lushan isyanının suçlusu da Yang Guifei olarak görülmüştür. Hükümdarı bilerek oyaladığı düşünüldüğü gibi, An Lushan ile aralarında bir şeyler yaşandığını savunanlar da bulunmaktadır. Oysa devlet işlerine

hiç karışmadığı gibi, An Lushan'ı da oğlu gibi görerek büyütüştür. Burada Yang Guifei için bir nevi günah keçisidir denilebilir. Özü itibariyle, Yang Guifei siyasi olarak devlet işlerine hiç karışmamıştır ve siyasi güç zehirlenmesi ile devlet işlerinde rol alan Wu zetian'den farklıdır. Tang Xuanzong' un yaşamının en başından bu yana kadınlara ve sefasına düşkünlüğü ülkede sorunlara neden olmuş ve bu durumların sebebi olarak da Yang Guifei gösterilmiştir. Tang Xuanzong'un psikolojisinin karışık ve çökük olması sebebiyle, Yang Guifei'in ardından söylediği şu kayıtlar vardır: “Guifei sarayın saklı odalarında iken, An Lushan, Guozhong'un muhalif planlarından haberdardı” (Zi Zhi Tongzhi, Tang Ji, Bölüm 238).

An Lushan isyanı Tang hanedanlığı döneminde bir dönüm noktası sayılır. Tang Döneminde İmparatoriçe Wu Zetian'den sonra yönetimde bir kadın olarak Yang Guifei'in adının geçmesinin ardından bu dönemden itibaren kadının toplumdaki statüsü de değişmiştir. Tang Xuanzong döneminden sonraki hükümdarlar kadınların siyasi olarak yönetime katılmalarını istememişlerdir. Çünkü hükümdarlar evlenip eşlerine imparatoriçe ünvanı vererek sonlarının Wu Zetian gibi olmasını istememişler ve Yang Guifei gibi bir cariyeye sahip olarak adlarının kötü anılmasından korkmuşlardır. Bu sebeple Tang Xuanzong'dan sonra başa geçen hükümdarların çoğu evlenmemiş ve cariyelik sistemini siyasi bir politika olarak kabul etmişlerdir. Bu dönemden sonra Çin toplumunda kadınlar fiziksel ve ruhsal olarak özgürlüklerini yavaş yavaş kaybetmeye başlamış, kadınların toplumdaki statüsü azalmış ve kadın daha korumacı bir geleneğin içerisine girmişti.

Kaynakça

- Birch, C. (1967). *Antology of Chinese Literature*. New York: First Evergreen Edition.
- Duan, T. (2000). *Tang Dai Fu Nü Diwei Yanjiu*. Beijing: Ren Min Chubanshe.
- Duan, W. (1994). *Dunhuang Art: Through The Eyes of Duan Wenjie*. New Delhi: Abhinav Publications.

Jay, J. (1999). Vignettes of Chinese Women in Tang Xi'an (618 - 906): Individualism in Wuzetian, Yang Guifei, Yuxuanji and Li Wa. *Chinese Culture*, 31(1), 77-89.

Jiang, Y. (2012). *Huangquan Beihou de Nü Ren (The Women Behind Imperial Power)*. Haerbing: Haerbing Chubanshe.

Jiu Tang Shu. Hou Fei Shang. Bölüm 51

http://www.guoxue.com/shibu/24shi/oldtangsu/jts_055.htm adresinden erişim sağlanmıştır.

Li, M. ve Li, W. (2005). Shuo Tang Xuanzong yu Yang Guifei Guanxi de Shizhi. *Datong Zhiye Jishu Xueyuan Xuebao (Journal of Datong College)*, 15(3), 12-15.

Lily, X. ve Lee, S. (Ed). (2014). *Biographical dictionary of chinese women –Tang through Ming (618-1644)*. NewYork: University of Hong Kong Libraries Publications.

Okay, B. (1992). T'ang Hanedanlığı'nın Kuruluş Döneminde Göktürkler' in Oynadıkları Önemli Rol. *Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Doğu Dilleri Dergisi*, 5(1'den Ayrıbasım), 153-160.

Shu, E. (2013). *Diwang de Hougong*. Beijing: Beijing Yanshan Chubanshe.

Ünal Chiang, G. (2011). ADES' 2011 Bildirileri: I. Uluslararası Asya Dilleri ve Edebiyatları Sempozyumu. Kayseri.

Wan, H. (2013). *Li Dai Houfei Quan Zhuan*, Hulunbeier: Nei Meng Gu Wenhua Chubanshe.

Xiang, X. (2007). Qian Xi Yang Guifei Zhuan Chong de Yuanyin, *Ankang Xueyuan Xuebao (Journal of Ankang University)*, 19(6), 90-92.

Xin Tang Shu, Lie Nü Zhuan, Bölüm 1 için

<http://ctext.org/wiki.pl?if=gb&chapter=506004&remap=gb> ve http://www.guoxue.com/shibu/24shi/newtangsu/xts_089.htm adreslerinden erişim sağlanmıştır.

Ya, S. ve Lin M. (2012). *Hou Gong Mi Shi Quan Zhidao*, Beijing: Xin Shijie Chubanshe.

Zi Zhi Tongzhi, Tang Ji, Bölüm 238 için

http://www.guoxue.com/shibu/zztj/content/zztj_218.html adresinden erişim sağlanmıştır.

Notlar

ⁱ Tang Hanedanlığı kurulduktan sonra, Çin'in sınırları hızla genişlemiş ve çok sayıda ulusu idaresi altına alan evrensel bir imparatorluk haline gelmiştir. Bunun doğal sonucu olarak, Çin ile Orta Asya kökenli uluslararası ilişkiler daha da gelişmiş ve birbirlerini bütünleyen parçalar haline gelmişlerdir. (Okay, 1992, s.153)

ⁱⁱ Wu Zetian (武则天) 624-705 yılları arasında yaşamıştır. Tang Hanedanlığı döneminde 690-705 yılları arasında on dört yıl Hükümdarlığı yöneten ilk kadın hükümdardır.

ⁱⁱⁱ Bu dönemde İran kökenli olan Polo oyunu, soylular arasında at üstünde oynanan bir oyundur. Ortaya çıkarılan figürlerde Tang dönemi kadınlarının bu oyunu at üstünde serbestçe oynaması, dönemin kadınlarının fiziksel anlamda da oldukça rahat ve özgür olduğunun göstergesidir.

^{iv} 4-7 yaş arasındaki bir kız çocuğunun ayak parmaklarının (başparmağı hariç) ayağın altına gelecek bir biçimde kıvrılması, tarak kemiğinin kırılarak, ayak tabanının topuğa mümkün olduğunca yaklaştırılması ve bu haldeyken sıkıca bağlanması suretiyle yapılan bir uygulamadır (Ünal Chiang, 2011, s.148).

^v Si fei (四妃): Hükümdarın eşinden sonra en gözde olan kadınlardır. Jiu fei (九妃) ise Hükümdarı odalıkları olabildikleri gibi aynı zamanda hükümdarın hizmetindedirler. Bununla ilgili olarak Xin Tang Shu'da şöyle kaydedilmiştir: “唐制: 皇后而下, 有贵妃、淑妃、德妃、贤妃, 是为夫人。昭仪、昭容、昭媛、修仪、修容、修媛、充仪、充容、充媛, 是为九嫔...” “Tang dönemi Harem sistemi Xin Tangshu'da şöyle kaydedilmiştir. “Hükümdarın eşinden sonra, sırayla Guifei 贵妃、Shufei 淑妃、Defei 德妃、Xianfei 贤妃, hükümdarın en

gözdeleridir ve eşi olabilecek statüdedir. Zhaoyi 昭仪、Zhaorong 昭容、Zhaoyuan 昭媛、Xiuyi 修仪、Xiurong 修容、Xiuyuan 修媛、Chongyi 充仪、Chongrong 充容、Chongyuan 充媛'ler hükümdarın odalıkları olabildikleri gibi hükümdarın hizmetindedir...”

^{vi} Tang Hanedanlığı döneminde Tang Xuanzong'dan sonraki hükümdarların pek çoğu evlilikle İmparatoriçe ünvanı vermekten kaçınmış ve cariyelik sistemini uygulamıştır. Hükümdarların çoğu yeni bir Wu Zetian ve Yang Guifei vakası ile karşılaşmaktan ve kötü ünlenmekten kaçınmışlardır. Bu durum kadınların devlet yönetimindeki etkisini azaltmıştır.

^{vii} Asıl adı Li Shimin (李世民) olan Tang Taizong (唐太宗), Tang hanedanlığının kurucusudur. Tang Taizong 626-649 yılları arasında iktidarda kalmıştır.

^{viii} Çin tarihinde “Si Da Mei Nü (四大美女) olarak bilinen dört güzel kadın; Xishi 西施, Diaochan 貂蝉, Wang Zhaojun 王昭君 ve Yang Guifei 杨贵妃'dir.

^{ix} O zamandan beri Lizhi meyvesi için “cariyenin gülümsemesi (fei zi xiao 妃子笑)” derler. Hükümdar Tang Xuanzong onun tek bir gülüşü için her şeyini feda edebilirdi. Aynı zamanda Onun mutluluğu Tang Xuanzong'un da mutlu olması demektir.